

1. Piibli patriarh Jaakobi poeg Joosep müüdi poolvendade poolt Egiptusesse orjaks, kus ta teenis vaarao ametniku Potivari juures ning sai kuulsaks oma nutikuse poolest. Edukat karjäärijuuti püüdis võrgutada Potivari naine, kelle nime Piiblis ei nimetata. Siiski on see nimi olemas Koraanis. **Mis on see nimi?** Nuputamisel on kindlasti abi ühest Guzel Jahhina romaanist, selle teemal Venemaal valminud seriaalist või kodumaise poliitilise ladviku tundmisest!

2. See mitte eriti mahukas (Loomingu Raamatukogus ilmunud variandis 64 lk) teos on poetiline dialoog johanniitide orduvenna ja ühe Kolumbuse laevakaptenist genovalase vahel. Käsikiri valmis 1602. aastal vanglas ning toimetati sealt leht lehe haaval salaja välja. Autor ise pääses tõenäolisest hukkamisest, kuna suutis veenvalt hullumeelset teeselda. Vabaks sai ta siiski alles pärast 25-aastast „istumist“. Elu lõpuaastad veetis ta kodumaalt eemal Prantsusmaal, kus olevat jõudnud nõu anda isegi kardinal Richelieule ja Louis XIII valitsusele. **Kes on autor? Mis teos? (1+1)**

3. See trio suurest baltisaksa aadliperekonnast (piltidel isa ja tema kaks poega, kokku oli mehel 3 naisega 18 last!) on jätnud meile mitukümmend näidendit, mälestused kolmest ümbermaailmareisist ja surematu lahingukuulsuse (seitse ordenit ning kaks kuldmööka!) viiest sõjast. **Mis perekond?**

alamy stock photo

4. Gustav II Adolphi legendaarsus Kolmekümneaastases sõjas on nn. „kollast ajalugu“ rikastanud müüdiga *hakapeliitidest*. Nimelt olevad katoliiklased enne lahingut rootslastega lausa palvetanud, et neid nendest sõjahüüu järgi nime saanud jöhkarditest säästetaks.

Kes olid need ratsasõdalastest *hakapeliidid*, keda kohtab vaid saksa allikmaterjalis?

5. Keda kuulete kõnet pidamas?

6. Küsitavat hispaania konkistadoori (1475–1519) peetakse esimeseks eurooplaseks, kes oma ekspeditsioonisalga eesotsas jõudis Vaikse ookeani idarannikule, juhtus see 1513. a. Tema nime kannab Panama rahaühik ja üks provintsidest. Sama perekonnanimega filmikangelane on liitrite kaupa higi ja verd valanud mitmes Hollywoodi kassahitis. **Mis on nende “kõvade meeste” ühine perekonnanimi?**

7. Psühholoogias on kasutusel mõiste *hübristofiilia*, mida spetsialistid peavad üheks parafiilia ehk perverssuse liikiks. Valdavalt kannatavad selle seksuaalse iseloomuga kõrvalekalde all naised. Tundes üldjoonteski pildil oleva paarikese tormilist elusaatust võib tahtmatult tekkida küsimus, et kas mitte ka seda kena neidu ei vaevanud just *hübristofiilia*.....

Keda või mida ihaldab hübristofiil?

8. Küsitav sõna pärineb merendusest ja tähendas algselt purjelaevade taglastuses ülemist kolmnurkset purje koos selle kinnitussüsteemiga. Hiljem on sellest inglisekeelsest sõnast kujunenud üldmõiste teatavate maismaaobjektide kohta (väikese tõlkemugandusega analoog on olemas ka eesti keeles). **Mis mõiste?**

9. Pildil on haruldane (vermiti vaid 5 eksemplari) Kanada kuldmünt. Nimiväärtusena on märgitud küll 1 miljon dollarit, aga arvestades, et 53 cm läbimõõdu ja 99,99% kullasisaldusega münt kaalub u 100 kg, on selle tegelik väärtus ca 3,75 miljonit eurot. Märtsis 2017 lubas üks lahke eraomanik oma “kullakest” eksponeerida Berliinis Bode muuseumis. Paraku leidis samas linnas üks ettevõtlik moslemipere üsna eestipärase perekonnanimega *Remmo*. Selle pere 3 venda võtsid kampa ka türklastest muuseumi turvamehe ja tassisid 27. märtsi öösel kalli taiese akna kaudu minema. Vargad mõisteti küll 2020. a algul mitmeks aastaks vangi, aga kuna nende röövsaak on siiani leidmata, siis pärast vabanemist ootab neid ilmselt üsna “kuldne” elu... Nagu selliste harulduste puhul kombeks, on neil müntidel ka oma nimi (kõigil viiel sama). **Mis nimi?** (NB! - täpne vastus koosneb 3 sõnast!)

10. Kuuldav muusikapala kannab nime „*And The Waltz Goes On*“. Võiks arvata, et tegemist on mõne Austria valsimeistri loominguga, aga nii see paraku pole. Kaunid viisid pani u 50 aastat tagasi kirja tänaseks nii Oscari (1992) kui elutöö Kuldgloobuse omanik, mitmel korral Emmy, BAFTA ja veel paljude muude auhindadega pärjatud Walesi päritolu filmistaar (s. 1937). **Kes?**

11. Seda ajakirja annab välja MTÜ *Väärt Vanad Võtted* ning äsja ilmus 22. põhinumber (selle aasta 3.). Kaheksaliikmelisest toimetuse kolleegiumist on üldsusele ehk kõige tuntumad Elo Lutsepp ja Liisa-Ly Pakosta. **Kuidas nimetatakse seda ajakirja, mille hiljuti ilmunud erinumber kannab nime *Kopli*?**

12. Ameeriklanna Josephine Cochrane pahandas sageli oma hooletute teenijannadega. Koos paari inseneriga asus ta välja nuputama üht kodumasinat, millele ka 1886. aastal patendi sai. Chicago tehnikamessil võideti juba peaauphind. **Mille loomise algatas see proua?**

13. Läänemaa mees Mihkel Turmann (1882-1952) on meile jättnud suurepärase päeviku I Maailmasõja aegadest Peterburis. Seal kasutab ta vana Läänemaa kõnepruuki, näiteks *pireke* (natuke), *rops* (suur hulk) ja *larp* (ülemeelik pidu). **Mille kohta kasutab ta sõna *kuvar*?** Tänapäeval mõtleme sellist sõna kuulates eelkõige IT-valdkonnale. Ja paraku just IT tormiline pealetung ongi väga olulisel määral vähendanud nende *kuvarite* kasutamist, mida hr Turmann silmas pidas.

14. Ühel pildil on Saksamaa lõunapoolseim majakas, mis valvab 68-hektarilisel järvesaarel asuva linna sadamasuud, kõrval näete aga 1967. a ENSV rahvakunstnikuks saanud näitlejanna noorpõlvepilti. Sadamalinna nimi ja näitleja perekonnanimi langevad kokku. **Mis linn? / Kes?**

15. Hard rock ei pea alati sugugi nii “hard” olema! Kuulete üht lustlikku Baierimaa muusikakollektiivi tõlgendamas tuntud rockilugu, mis rõõmustab muusikasõpru juba 1987. a juulikuust, kui tuli müügile siiani tegutseva ja üle 90 miljoni plaadi müünud supergrupi debüütalbum “*Appetite for Destruction*”.

Mis bändi lugu kuulete?

16. Mõned näited laiast maailmast: Venemaa - *Aeroflot*, Austraalia - *Qantas*, Burkina Faso - *Air Burkina*, Elevandiluurannik - *Air Ivoire*, Holland - *KLM*, Iirimaa - *Aer Lingus*, Itaalia - *Alitalia*, Põhja-Korea - *Air Koryo* jne, jne. **Mis nime kannab Valgevene rahvuslik lennukompanii?** Piltidel on näha firma logo ja nende lennukite sabasid kaunistav meiega ühise rahvuslille kujutis.

17. Just eile täitus sellel mehel täpselt 1 kuu töötamist uuel vastutusrikkal ametipostil.
Kes on pildil?

Mõttetegevuse lihtsustamiseks olgu lisatud, et tema perekonnanimi kattub ühe olulise detaili nimetusega kangaspuude keerukas konstruktsioon.

18. Piltidel on mõned näited erinevatest padrunivöödest. Padrunivöö kui militaarvarustuse olulise elemendi kohta on loomulikult olemas ka üldkasutatav rahvusvaheline termin. Sama terminit kasutavad ka moedisainerid, kui aeg-ajalt padrunivööd mõne rõivakomplekti juures pilkupüüdvaks aksessuaarina kasutavad.
Nimetage see termin!

19. 2016.a. algul sattus PPA juht Elmar Vaher „saapa- ja kõrvaklapiskandaali“ ning sai tollaselt siseministrilt Hanno Pevkurilt n.ö. „kollase kaardi“. Aga möödus napilt kuu aega ja sama minister allkirjastas käskkirja Elmar Vaherile ametikõrgenduse andmise kohta. Koos Afganistanis Euroopa Liidu politseimissiooni juhtinud Tarmo Miilitsaga tõsteti nende teenistusaste astmeni. Selle teenistusastme nimetus kõlab päris uhkelt, ühendades endas nii sõjaväe- kui politseiterminoloogiat. Muide - täpselt samanimeline auaste omistati Saksa väejuhatuse poolt 1943.a. suvel Eesti SS-leegioni *oberführer* Johannes Soodlale. **Mis auaste?**

20. Kuulete Roland Orzabali ja Leelo Tungla koostöös valminud laulu „Hullumeelne maailm“. **Kes laulab?**
Ei saa salata - õigel vastusel on olemas õhkõrn seos küsimusega nr. 16.

21. Astronoomias on kasutusel mitmed nn. püsikonstandid, mille väärtus endiselt aeg-ajalt täpsustub. Kuidas nimetatakse maailmaruumi paisumist iseloomustavat konstanti, mille leidmiseks jagatakse objekti eemaldumiskiirus meist selle kaugusega samuti meist?

22. Selle sajandite jooksul mitu riigikorda üle elanud omavalitsusliku organisatsiooni juhte on olnud teadaolevalt kokku 104 ning üldiselt valiti nad kolmeks aastaks (harva ka kauemaks). Tagasivalimist tuli ette üsna vähe, rekordiks on 7 järjestikkust ametiaega 1902 - 1939, millest 21 aastat olid üsna nominaalsed. Piltidel organisatsiooni vapp ja peahoone ülesvõte aastast 1898. **Mis organisatsioon?**

23. Vene rubla nimetus tuleb sõnast „рубить“ (raiuma) - niimoodi eraldati hõbedakangist sobiva suurusega tükk. **Millise „tegelase“ lisamine mündile tegi sellest kopika?** Selle tuntud ajaloolise tegelase nime on väikese huumorivarjundiga ära kasutanud ka Balti Filmi- ja Meediakool – nimelt tähistatakse seal juba mitu aastat „.....“ päeva, mille raames peetakse tavaliselt ka filminduse teemaline teaduskonverents. Filmirahvas peab loomulikult silmas siiski üht teist omal alal silmapaistvat tegelast (eluaastad 1943 – 2011), meie küsime ikka seda kopika-tegelast.

24. Teadaolevalt on neid u. 950000, hinnanguliselt vähemalt kaks korda rohkem ning suurim kannab nime Ceres. **Millest on jutt?**

25. Veidi rahustavad muusikat enne vaheaega. Pala esitatakse ühel Aafrika päritolu pillil (pildil). **Mis pill?**

26. Kohustuslik Vändra-küsimus ikka ka! Alles hiljuti, septembrikuus, sai sellest 35-aastasest kunagisest Vändra poisist Tartu Ülikooli noorim professor. Tema eestvedamisel loodi ülikooli juurde Geenivaramu arenduskeskus. 2017 sai ta presidendi kultuurirahastult aasta noore teadlase preemia. Tulles vastu tantsuspordisõpradele, anname lisavihje – tunnustatud noore teadlasega sama perekonnanime kandis varem ka üks Eesti tituleeritumaid võistlustantsijaid, kelle tippsaavutuseks oli elukutseliste EM kuldmedal 10 tantsus aastal 2005. Hiljem abielludes sai temast proua Veskimäe.

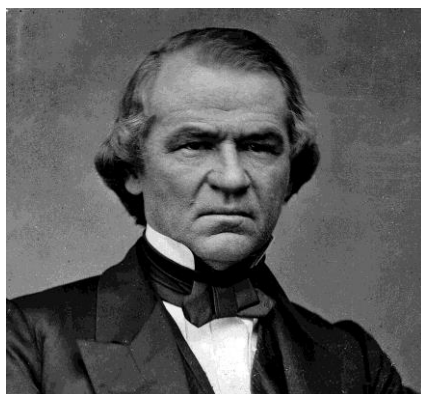

Mis on teadlase ja spordisangari ühine perekonnanimi?

27. Neil ammustel aegadel, kui vanad roomlased ühtelugu sõdisid, kuulusid nende vägede koosseisu ka ühed eriliselt relvastatud üksused, mida nimetati *auxilia*. Valdavas enamuses kuulusid sinna Baleaari saartelt pärit mehed, kes olid oma relvade käsitsemises ületamatud, osates lahingumoonaga varieerides külvata nii surma kui ka paanilist hirmu. **Mis olid *auxilia* relvadeks?**

28. Tohutu suure ja naftarikka Alaska poolsaare „võileivahinna“ eest (7,2 milj dollarit ehk 2 senti aakri eest!) ameeriklastele müümine 1867.a. jääb venelaste hinge närima ilmselt igavesti, samas peavad ameeriklased olema igavesti tänulikult tehingu teoks saamise initsiaatorile ja eestvedajale, riigisekretär William H. Sewardile. Aga eks suurim vastutus ole ikka riigipeadel (piltidel).

Kes siis ajaloolisele „diilile“ alla kirjutasid? (1+1)

29. Ka setodel on oma riik (vähemalt nende enda arvates:) ja seda juhtima valitakse igal aastal toimuval Kuningriigi päeval viljakusjumala ja iidse kuninga Peko maapealne asemik ehk ülemsootska. Valimised korraldab ja annab valitsejale tema tööperioodil nõu kõikidest endistest jumalaasemikest koosnev seltskond. **Mis nime see hetkel 15-liikmeline „nõuandev organ“ kannab?**

30. Kuulete lõigukest 2018. a salvestatud erusõjaväelasest ajaloo filosoofi ja vaimuliku 5-osalisest loengutesarjast „Eesti 1000“. **Kes kõneleb?**

31. Selle kala nimetus läti keeles on *repsis*, leedu keeles *seliava*, rootsi keeles *siklöja*, soome keeles *muje*, ladina keeles *Coregonus albula*, inglise keeles *vendade*. **Mis kala see on, mida meil vahetevahel ka *salakaks* nimetatakse?**

32. Milline ühine nimetus sobib kõigi punktiiride asemele? Elsteri ..., Saale ... ja Weichseli ... Küsitav mõiste leiab käsitlemist juba teise kooliastme (4.-6.kl) riiklikus õppekavas.

33. Milline seos oli neil linnadel aastal 1917? Siin on need vastajate kiusamiseks esitatud tähestikulises järjekorras, õige järjestuse puhul moodustub üks n.ö. "tõestisündinud" rida. Beloostrov, Berliin, Boden, Bräcke, Frankfurt, Haaparanda, Karlsruhe, Karungi, Malmö, Petrograd, Sassnitz, Singen, Stockholm, Stralsund, Stuttgart, Tampere, Tornio, Trelleborg, Zürich.

34. Sama nime kannavad Alföldi tasandik, Eesti poliitik ning diplomaat (1883-1964) ja Nõukogude väejuht, Eesti Laskurkorpuse politruk (1904-1971). Inimeste puhul on mõeldud muidugi perekonnanime. **Mis nimi?**

35. See südandtlõhestav "*Warum?*" kõlas heliplaadilt nii esitaja isa matustel 1936. a, kus pani nutma nii mõnegi kohal viibinud kõrge ohvitseri, kui ka tema enda ärasaatmisel 44 aastat hiljem. **Kes laulab?**

36. Kübaratrikk on loomulikult iga jalgpalluri unistus, tasemest sõltumata. Aga on olemas veel kraad kangem sooritus, mida vutimehed ja -fännid nimetavad *ideaalseks kübaratrikiks*. Kolmest väravast piisab ka siin, aga tingimused on pisut keerukamad. **Millest koosneb ideaalne kübaratrikk?**

37. See rõõmsameelne noormees lõpetas 2013 Tallinna Reaalkooli ja 2017 anti talle Harvardist bakalaureusediplom *cum laude*. Olümpiadebüüdi tegi toona 18-aastane koolipoiss endalegi üllatusena juba 2012 Londonis, mis oli talle üldse esimene rahvusvaheline võistlus täiskasvanute hulgas! Nüüd peale ülikooliõpinguid välismaalt koju naasmist on OM jälle tõsisemalt sihikul. **Kes on pildil?**

38. Küllap on siin saalis nii mõnigi tõsine rallisõber, kes MM-etappe on tundide viisi teleri ees jälginud ja kellele käesolevale küsimusele vastamine on ainult vormistamise vaev. Erinevat infot jookseb ralliülekande ajal ekraanil hulganisti, aga kõige tähtsam on ikka ajavõtusüsteem, mis meeste ja masinate rajal veedetud sekundid/minutid/tunnid täpselt kokku loeb. WRC ametlikuks ajamõõtjaks on alates 2018. a algusest üks suhteliselt uus (asut. 1997 Firenze), aga nagu sel elualal tavaks, ikkagi Šveitsi juurtega firma. Tavatarbijale toodetakse mehhaanilisi käekellasid hinnavahemikus 2500 – 10000 USD, samuti militaarkellasid, sukeldumiskellasid jms. Pildil on küsitava ettevõtte logoga nokats. **Mis firma?**

39. Kes on see soliidne härrasmees keskmisel pildil? Hiljuti alanud hooajal on ta oma ametis uustulnuk ja tema käes võib mõnikord näha pisut teistsuguse värvilahendusega palli. Äärmised pildid on loodetavasti abiks, et „vaim peale“ tuleks ja sulg õige vastuse kirjapanekul paberil lausa lendaks.

40. Omaloomingulise, teataval määral sporditeemalise ja pole võimatu, et ka autobiograafilise sisuga laulu esitab 1952. a Saaremaal sündinud pulli- ja pillimees (tema enda määratlus). Üsnagi äratuntava helipildiga saatemuusika aitas sisse mängida kunagine bändikaaslane. **Kes laulab?**

41. Kõiki voorusi kehastav riigimees ja väejuht *Lucius Quinctius* (u 519-430 eKr) on andnud nime linnale praeguse New Yorgi sees, samuti u 300 000 elanikuga (2010 andmed) linnale Ohio osariigis, lisaks sellele veel ka USA vanimale (1783) heategevusühingule. Pildil nähtav ausammas asubki selles Ohio osariigi linnas, mille lippu näete teisel pildil. **Nimetage see ajalooline isik või linn!**

42. Äkki hea kandidaat meie uueks rahvuslinnuks? Ammustest aegadest pärit kirjelduste kohaselt katavad tema keha esiosa mustad suled, tiivad on valged ning kael tumesinine. Neli sellist isendit toetasid Jahve trooni Jeruusalemmas. Eriti meeldib olendil transportida künnihärga koos adraga. **Kes on see jõuline tegelane?**

43. Sellel aastal krooniti Ungari kuningaks Istvan I, islandlased võtsid vastu ristiusu, suri Norra kuningas Olaf Tryggvason. **Mis aasta?**

44. Soome Talvesõjas hakati süütepudeleid Molotovi kokteiliks nimetama. Selleks andis idee Molotov ise – ta väitis, et nõukogude lennukitelt ei heideta Soomele pomme vaid
Mida siis puistasid välisministri väitel „punakotkad“ pommide asemel?

45. Viinakuu on parajasti poole peal ja sellele pühendamegi järgneva nukrameelse luulepõimiku kainena ööklubis viibimise talumatust raskusest. **Kes esineb?**

46. Selle kõigile kuldsete kätega meestele tuttava nutika abivahendi, mille rootsikeelne nimetus on *ställbar skrufnyckel*, leiutas 1892. aastal rootslane Johan Petter Johansson. Kui tema väikefirmaga liitus enamusosalusega Berndt August Hjorth, oligi pandud alus tänaseni tuntud kaubamärgile *Bahco*, mille toodangu nimekirjas on tänapäeval üle 7000 erineva tööriista. Meie küsime siiski härra Johanssoni esimese õnnestumise kohta – **mis asi on *ställbar skrufnyckel*?**

47. Selle roa valmistamisel lisatakse kikerherne pastale oliiviõli, tahiinit, laimimahla ja maitseks vürtsköömneid ning küüslauku (pisut soola ikka ka!). Ka siin on eestlased teinud „peedist pesumasinal trumli“ ja lisanud riivitud peeti ning muudki meie peenardelt kättesaadavat.

Mis nime kannab see väärt suutäis?

48. Selle lipu kujundus meenutab pisut mõnda eelmise sajandi lõpuosast pärit primitiivse telekamängu disaini, aga sümbolina on vägagi kõnekas. **Mis lipuga on tegemist?**

49. Peaaaegu oleks palja naise pildi mängust välja jätnud 😊 Olgu siis seekord eriti kunstipärane, lausa pronksi valatud. Läänelikult vabameelsele Eesti ühiskonnale kohaselt ihaldavad teda nii mehed kui naised, mõni ongi oma tahtmise saanud ja lausa mitu korda. **Mis on selle “kauni daami” nimi?** (NB! - täpne vastus on 2-sõnaline!)

50. Lõpetuseks üks sügiseselt nukravõitu hittlugu aastast 1984. Nii sõnade kui muusika autor on esitaja ise. Tõmmu kaunitar on endiselt publiku poolt palavalt armastatud, mille tõestuseks on kindlasti ka Elizabeth II poolt talle 2017. a omistatud *Briti impeeriumi ordu komandöri* tiitel. **Kes laulab?**

VASTUSED

AÜ - Andrus Ütt
VO - Valdur Ojala

1. Suleihha / Zuleihha	AÜ	26. Tõnu Esko / Kristine Esko-Veskimäe	VO
2. Tommaso Campanella, "Päikeselinn"	AÜ	27. Viskeling	VO
3. Von Kotzebue (August, Otto, Paul Demetrius)	AÜ	28. Andrew Johnson / Aleksander II	VO
4. Soomlased (käsklus "Hakkaa päälle!")	AÜ	29. Kroonikogu	VO
5. Ema Teresa (Anjezë Gonxhe Bojaxhiu)	VO	30. Einar Laigna	VO
6. Vasco Núñez de Balboa / Rocky Balboa	VO	31. Rääbis	AÜ
7. Ihalus kurjategija suhtes	VO	32. Jääaeg	AÜ
8. Sky Screeper / pilvelõhkuja	AÜ	33. Lenini teekond Šveitsist Venemaale	AÜ
9. Big Maple Leaf	VO	34. Pusta (Karl Robert / August)	AÜ
10. Sir Anthony Hopkins	VO	35. Miliza Elizabeth Korjus	VO
11. Pööning	AÜ	36. Värav peaga ning parema ja vasaku jalaga	VO
12. Nõudepesumasin	AÜ	37. Jüri-Mikk Udam	VO
13. Ümbrik (kuväär)	AÜ	38. Anonimo	VO
14. Lindau	AÜ	39. Martin Schiller, Kaunase Žalgirise peatreener	VO
15. Guns N' Roses	VO	40. Jaan Kirss	VO
16. Belavia	VO	41. Cincinnatus / Cincinnati	AÜ
17. Yoshihide Suga (Jaapani peaminister)	VO	42. Greif	AÜ
18. Bandoljeer	VO	43. 1000 (M)	AÜ
19. Kindralinspektor	VO	44. Leib	AÜ
20. Toomas Uibo	VO	45. Henri Kõrvits (Genka)	VO
21. Hubble'i konstant	AÜ	46. Tellitav mutrivõti ("patentvõti")	AÜ
22. Eestimaa rüütelkond	AÜ	47. Hummus	AÜ
23. Püha Jüri (oda – копье)	AÜ	48. Artsahhi (Mägi-Karabahhi) Vabariik	VO
24. Asteroidid	AÜ	49. Neitsi Maali (filmiauhind)	VO
25. Kalimba (Mbira)	VO	50. Helen Folasade Adu (Sade)	VO

"Parem vaikida ja näida rumalana kui avada suu ja hajutada kahtlused lõplikult."

Mark Twain